

STISK.ONLINE

1. Jsem nejradši, když má herec smysl pro humor a umí ho skrze sebe přetavit do příběhu, říká režisér Tomáš Svoboda**19.12.2024 stisk.online - Eva Matějková**

Odkaz na originál

Klíčová slova: herci; ostravští

Hodinový manžel, Jak se zbavit nevěsty, Indián nebo Štěstí je krásná věc. I to jsou filmy, které natočil režisér a scénárista Tomáš Svoboda. Původně se vyučil dřevomodelářem, v současnosti působí jako filmový i divadelní režisér na českých a polských scénách. V Národním divadle Brno na začátku prosince uvedl komediální inscenaci Brněnské metro. "V Brně teče život trochu pomaleji, je víc času nad věcmi přemýšlet," říká Svoboda.

Brno -

Minulý týden měla premiéru hra Brněnské metro, kterou jste napsal. Brno metro ve skutečnosti nemá, ale Praha, ve které žijete, ano. Co naopak Brno má a Praze chybí?

Brno má zvláštní druh jedničkářství, je tady mnohem větší počet vzdělaných lidí na metr čtvereční než v Praze. Mám pocit, že Brno je nejuniverzitnější město v zemi. Určitá brněnská intelektuálnost mi vždycky byla příjemná a vlastně mě fascinovala. Praha je víc komerční, v divadle i jinde.

Hlavní postava Brněnského metra, dirigent Petr Bohatý, se po smrti dostane do metra, kde ho provází dvě postavy. Pokud by takové metro opravdu existovalo, koho byste si přál jako průvodce vy?

Vlastně nevím. Je to spíš taková anekdota, takový fór. Protože ho provází Bůh, a jestliže má Bůh podobu Spejbla, tak je to na základě přemýšlení o trojjedinosti Boha a o tom, jak si z toho udělat do jisté míry legraci a hrát si s tím, kdy to divák pochopí. Po zhlédnutí filmu Joker mě hrozně bavilo to, že komiksová postava dostane psychologický rozměr. Udělal jsem totéž se Spejblem a Hurvínkem. V Brně jsem ale potkal spoustu zajímavých osobností, jako byl Bořivoj Srba (divadelní historik a kritik, poznámka redaktorky) nebo Alois Hajda (režisér a bývalý rektor Janáčkovy akademie múzických umění, poznámka redaktorky), takže bych si vybral jednoho z nich.

Ve hře si, krom jiného, dobíráte i herce Štěpána Kozuba. S ním a s jeho kolegy z ostravského divadla Mír natáčíte film Srnky, který by měl jít do kin v polovině příštího roku. Čím jsou specifičtí **ostravští herci**?

Jsou přímočaří. Mluví rychle a strašlivě vulgárně, jejich humor je jako rána kladivem. Je to hrozně osvobozující, člověk nemusí používat velkou diplomacii. Jsou ostří a přímočaří, a to je super.

Kde hledat humor?

S herci z divadla Mír jste točil i seriál Krematorium, ve kterém je podobně jako ve hře Brněnské metro výchozím momentem smrt jedné z postav. Je to náhoda nebo úmysl?

Není to náhoda. Je to i tím, že stárnu a že umírají někteří moji blízcí. Druhá věc je, že záměrně hledám humor v prostředích, ve kterých je těžké ho najít. Kdysi jsem dostal nabídku dělat muzikál, tehdy jsem byl hodně avantgardní a nekomerční tvůrce, pak jsem pochopil, že mám rád i peníze (úsměv). Tehdy jsem to bral tak, že muzikál je něco strašného a komerčního. Potom jsem s Petrem Kolečkem napsal muzikál Pornohvězdy, což je muzikál o lidech, kteří pracují v tomto průmyslu, ale lidsky se vůbec neznají a neví, co si dát pod stromeček. Podobné je to i s Krematoriem, ve kterém se dá humor hledat hodně těžko. Když to ale začnete zkoumat, tak zjistíte, že ti lidi, aby se mezi mrtvolami nezbláznili, mají velmi specifický humor. I třeba na střeše ostravského krematoria, ve kterém jsme seriál natáčeli, mají úly a včely, prodávají z nich med. To je realita a já mám rád i fantazijní věci, které to posunou ještě dál.

Smrt je citlivé, někdy i tabuizované téma. V souvislosti s tím mě napadá otázka, jestli by měl mít humor nějaké hranice. Co myslíte? V žádném případě, humor nesmí mít hranice, potom už to není humor. Potom už jsme hrozně ukázněni a nudní. Asi jsou nějaké hranice, kdy by si třeba lidi neměli vzájemně ubližovat. Ale i černý humor je skvělý. Je jako nohy, někdo ho má a někdo ne (smích) O době, ve které žijeme, se někdy říká, že je korektní nebo až přehnaně korektní. Vnímáte to tak?

Myslím, že ne. Mám kolem sebe bublinu lidí, kteří mají smysl pro humor. Ať už to jsou tvůrci, zaměstnavatelé z různých divadel nebo producenti, necítím tam korekci. Třeba u Srnek jsem zažil, že někdo chtěl stříhnout jinde, než jsem chtěl já, ale to jsou spíš profesní a technické věci. Aby mě někdo umravňoval, to jsem ještě nezažil. A kdyby jo, tak bych se tomu hodně bránil. Ne agresí, ale tím, že bych si z toho člověka dělal legraci. A to je tak nepříjemný, že to lidi radši nedělají.

Stalo se, že by třeba některý z herců vnímal určitou scénu nebo hlášku jako pro něj nepřekročitelnou hranici?

Občas se člověk potká s někým, s kým úplně nesouzní. Pokud se to týká třeba herců, tak se zkrátka přeobsadí (smích). Nebo já můžu z projektu odejít, i to se v minulosti stalo.

Vztah mezi hercem a režisérem

Vy jste někde zmiňoval, že pro herce je nejdůležitější scénář. Co je nejdůležitější pro režiséra ve vztahu k herci, když si ho vybírá?

Důležitý je smysl pro humor. Někdy si neumíte představit, když něco píšete, že to herec může tak dobře zvládnout, že to může být tak fantastický. Když herec naplní vaše představy, tak je to super, když je ale o několik schodů překoná, jako třeba Hana Briešťanská v Brněnském metru, tak z toho má režisér obrovskou radost. Tohle dělali i herci z divadla Mír.

Nedávno mi v rozhovoru Jiří Macháček říkal, že úskalím herectví je to, že se člověk neustále přetvluje a hledá někoho jiného, až může ztratit sám sebe. Hrozí něco podobného i režisérovi?

Myslím, že ta úskalí jsou jiná, ale i tak můžete zažívat peklo. Já měl jednu podobně schizofrenní zážitek. Ve střížně se stříhal film,

zároveň jsem měl rozepsaný scénář a do toho jsem zkoušel inscenaci. Šli jsme s manželkou na houby a ona mi začala vyprávět příběh o nějaké své kamarádce. A najednou jsem se ztratil, nevěděl jsem, co je realita, co ne. Protože musíte mít v hlavě všechny postavy, o kterých točíte, píšete, hrajete. Najednou jsem nevěděl, jestli ta či ona bytost existuje, do jakého vesmíru patří. Sednul jsem si na pařez a rozbrečel se zoufalstvím, protože jsem nevěděl, co má kde být.

Při tvorbě se inspirujete příběhy vlastními, i těmi, které vám někdo vypráví...Z čeho ještě čerpáte?

Ze všeho. Z knih, z filmů, z vlastních zážitků. Například předobraz toho, že si v Brněnském metru manželka dirigenta nechá dát zpopelněného manžela do prsních implantátů, jsem slyšel v rádiu. V rozhovoru s plastickým chirurgem, který říkal, že nejbizarnější věc, co se mu stala, bylo to, že si nějaká paní chtěla dát do prsních implantátů popel psa. Tak jsem to nafouknul. To, kam lidstvo svou blbostí dokáže zajít, je taková radost, že to nemůže zůstat opomenuto (smích).

Jste filmový i divadelní režisér. Co vás baví víc?

Takhle to nerozlišuju. Strašně rád vyprávím příběhy. Pokud má příběh hodnotu na to, být vyprávěn divadlem, tak ať je vyprávěn divadlem. Když má potenciál být filmem, to znamená, že se víc vypráví obrazem než textem, tak ať je to film. Příběh si o způsob vyprávění většinou sám řekne. Film je sexy, ale je to hrozná dřina. Vstává se ve čtyři ráno, jsme tam dvanáct hodin, je to fyzicky náročná práce. Nejvíc umělecké práce uděláte, když píšete scénář a potom film stříháte. V divadle se naopak během zkoušení stávají důležité věci, které mění výsledný tvar.

Od dřevomodeláře k režisérovi

Vaše profesní cesta byla docela klikatá. Vyučil jste se dřevomodelářem, i potom jste dělal spoustu jiných profesí. Kde se vzala láska k divadlu a k vyprávění příběhů?

Nebylo to zase tak složité. Na základce jsem se nerad učil, potom jsem se dostal na učňák i kvůli otci, protože byl v nepřízni režimu. Najednou jsem byl na učňáku a zjistil jsem, že si se spolužáky nemám co říct, tak jsem hledal únik a našel jsem ho v amatérském divadle. Jak to šlo, dodělal jsem si vzdělání, pak už jsem šel přímočaře k divadlu a filmu. To jenom mladická lenost zapříčinila, že nemám gympl, jako ostatní kolegové.

Slyšela jsem, že jste se na učilišti cítil jako disident a bojovník proti režimu...

Cítil jsem se tam jako ve vězení. Musel jsem na šestou do práce, kde jsme byli oblečení v montérkách a já jsem si hrál, že jsem vězeň. Potom jsem vyšel ven a hrál jsem divadlo. Dělalí jsme tam nějaké zakázané hry, i pohádky. A takhle jsem si hrál až do revoluce.

Často spolupracujete i s polskými divadly. Jak se liší polští diváci od těch českých?

Polští diváci chodí do divadla častěji. A může se v divadle stát skandál, snadněji se naštvou. Dělal jsem v Krakově Kupce benátského a vymyslel jsem si, že Šajloka pokřtíme, během křtu dostane infarkt a potom se ještě nad ním odehraje milostná zápletky. Tenkrát se naštváli lidi i někteří herci, kteří ve hře nechtěli hrát, protože přece nebudou na polské scéně ukazovat, že křest zabije člověka.

Tehdy se za mě umělecký šéf divadla postavil. Ta hra vyvolala hodně pozdvižení, a pozitivní i negativní reakce.

Jakou roli ve vašem životě hraje humor?

Asi zásadní. Je to pohled na svět, způsob jeho vnímání. Když se něco děje, tak si nejdřív řeknu, že je to sranda a až potom zjišťuju, že je to doopravdy. I v partnerském životě se s tím špatně žije, není to ani moc dobrá devíza do rodičovství (smích). Někdy je to až obtěžující. I ve hře Brněnské metro to zazní – důvod, proč spolu dva lidi začali chodit, je většinou i důvod rozchodu. To se děje mně, je to vysledované experimentálním způsobem (smích).

Tomáš Svoboda se věnuje divadelní a filmové režii, k jeho počínům patří i film Indián nebo Hodinový manžel. Foto: archiv Tomáše Svobody GALERIE

collections

Hra Brněnské metro měla premiéru 6. prosince, účinkuje v ní i hostující Anna Polívková. Foto: archiv Tomáše Svobody

Tomáš Svoboda se věnuje divadelní a filmové režii, k jeho počínům patří i film Indián nebo Hodinový manžel. Foto: archiv Tomáše Svobody GALERIE

collections

Hra Brněnské metro měla premiéru 6. prosince, účinkuje v ní i hostující Anna Polívková. Foto: archiv Tomáše Svobody

Tomáš Svoboda se věnuje divadelní a filmové režii, k jeho počínům patří i film Indián nebo Hodinový manžel. Foto: archiv Tomáše Svobody GALERIE

collections

Hra Brněnské metro měla premiéru 6. prosince, účinkuje v ní i hostující Anna Polívková. Foto: archiv Tomáše Svobody

« zpět na začátek